

КАФЕДРА КАМЕРНОГО АНСАМБЛЮ

Методика викладання камерного ансамблю у закладах вищої освіти (фортепіано)

Освітній ступінь	Магістр	<table><tr><td>Курс</td><td>1</td></tr><tr><td>Семестр</td><td>2</td></tr></table>	Курс	1	Семестр	2
Курс	1					
Семестр	2					
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»					
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Фортепіано					
Статус	Вибіркова	ECTS	3			
		Годин	90			
		Лекційні	20			
		Семінарські	20			
		Самостійна робота	50			
Форма контролю	Залік					

Інформація про викладача

ПІБ	Середенко Анна Михайлівна , народна артистка України, кандидатка мистецтвознавства, професорка, професорка кафедри камерного ансамблю Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
e-mail	seredenko.nmau.kyiv@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет навчальної дисципліни «Методика викладання камерного ансамблю» включає теоретичні заняття, що стосуються оволодіння методичними прийомами організації навчального процесу в класах камерного ансамблю, специфікою роботи з різними по складу ансамблевими навчальними колективами, основами науково-методичної роботи педагога класу камерного ансамблю.

Метою курсу є ознайомлення здобувачів з сучасними методиками викладання камерного ансамблю, з досвідом європейських та українських шкіл, оволодіння навичками самостійної педагогічної роботи в ансамблевих класах на різних етапах музичної освіти, формування вміння застосовувати передові методики навчання ансамблевій майстерності та вести методичну роботу в галузі удосконалення форм і методів розвитку ансамблевого виконавства та педагогіки.

Відповідно до цього **завданням** дисципліни «Методика викладання камерного ансамблю» є:

- дослідження специфіки роботи викладача класу камерного ансамблю на різних етапах музичної освіти;
- ознайомлення з принципами організації роботи в класах камерного ансамблю;
- оволодіння методикою роботи з навчальними ансамблевими колективами;

- надбання досвіду підготовки навчальних ансамблевих колективів до виступів у відкритих концертах, на академічних заходах та конкурсах ансамблевих виконавців;
- опанування основних принципів науково-методичної роботи в галузі ансамблевої педагогіки.

Все це безпосередньо пов'язане з реалізацією Закону України “Про освіту» та перспективними напрямками національної програми «Освіта – XXI століття».

Після проходження курсу здобувачі повинні **знати:**

- особливості організації навчального процесу в класах камерного ансамблю, засоби досягнення синтезу індивідуальної та колективної навчальної діяльності учнів в ансамблевих класах;
- принципи формування навчального репертуару ансамблів;
- структуру роботи методичних об'єднань по камерному ансамблю та їх зв'язок з системою організації музичної освіти.

Після проходження курсу здобувачі повинні **вміти:**

- сформувати ансамблеві колективи для навчальної роботи;
- скласти перспективний план роботи з навчальним ансамблем на весь період навчання, робочий план на семестр, скласти плани роботи з навчальним ансамблем на різні періоди навчання або навчальний рік;
- скласти план уроку по камерному ансамблю ;
- визначити основні методологічні проблеми вивчення того чи іншого твору та знайти шляхи їх розв'язання;
- проаналізувати основні труднощі організації навчальної роботи та знайти засоби їх подолання.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.
- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль І. Організація навчального процесу по камерно-інструментальному ансамблю на різних рівнях музичної освіти

Змістовий модуль 1. Особливості навчального процесу в молодших та середніх класах ДМШ; класах МК та старших класах шкіл для обдарованих дітей; в музичному ЗВО

- Тема 1. Роль камерного ансамблю в циклі професійної освіти музикантів-виконавців та педагогів
- Тема 2. Організація занять по камерному ансамблю на різних рівнях музичної освіти – у музичній школі, музичному коледжі, музичних закладах вищої освіти
- Тема 3. Принципи формування ансамблевих колективів в класах камерного ансамблю. Основний навчальний репертуар
- Тема 4. Етапи опанування специфікою ансамблевої взаємодії в процесі навчання
- Тема 5. Основні форми роботи в класах камерного ансамблю

Модуль ІІ. Основні форми роботи з ансамблями різних інструментальних складів

Змістовий модуль 2: Особливості навчальної роботи з ансамблями різних складів

- Тема 1. Особливості роботи з моно тембровими, темброво-однорідними та полі-тембровими ансамблями
- Тема 2. Робота з дуетами за участю фортепіано та струнно-смічкових інструментів
- Тема 3. Робота з дуетами за участю фортепіано та духових інструментів
- Тема 4. Робота з фортепіанним тріо
- Тема 5. Специфіка роботи з фортепіанними квартетами, квінтетами та секстетам

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

1. Вербальний: інтерактивний (діалог, бесіда).
2. Практичний: аналітична практика.
3. Наочний: демонстрація.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальна дисципліна «Методика викладання камерного ансамблю у закладах вищої освіти (фортепіано)» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з поточного модульного контролю та підсумкового контролю під час заліку.

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою. Здобувач може отримати максимально 100 балів на заліку.

Форми поточного контролю: усна відповідь на семінарських заняттях, оцінювання домашніх самостійних завдань, участь у обговоренні виконаних робіт, виконання письмового аудиторного завдання, виступ на науково-методичній конференції.

Перший модульний контроль включає представлення методичної розробки однієї з проблем ансамблевої педагогіки з обґрунтуванням актуальності обраної теми та оформленням видань різних типів в списку використаних джерел відповідно до вимог ВАК України.

Другий модульний контроль включає представлення розробки плану відкритого уроку по камерному ансамблю з обґрунтуванням місця цього заняття в навчальному процесі та рецензії на ансамблевий концерт.

Підсумковий контроль включає читання ансамблевої партитури та відповідь на запитання з проблем викладання камерного ансамблю.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Виступи на семінарах у рамках лекційного курсу	10
2.	Виступи з доповідями на наукових конференціях	15
3.	Участь у студентській онлайн-конференції, запис відео для участі в онлайн конкурсах та інших творчих проектах.	10
4.	Участь у майстер-класах (пасивна форма), семінарах, практикумах, що присвячені проблемам ансамблевого виконавства.	10
5.	Відвідування культурно-мистецьких заходів з подальшим аналізом та написанням рецензій	5
6.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка “відмінно”: (90-100: А). Здобувач володіє на відмінному рівні глибокими і міцними знаннями методики викладання камерного ансамблю, вміє планувати навчальну роботу, має розвинути навички читання ансамблевої партитури, розуміється на особливостях психологічної взаємодії учасників ансамблю, може вирішувати складні творчі завдання.

Оцінка “добре”: (82-89: В). Здобувач на доброму рівні володіє специфікою ансамблевого музикування, добре знає основи ансамблевої техніки, має певні навички планування роботи в класах камерно-інструментального ансамблю, вміє встановити причинно-наслідкові зв'язки між якістю роботи в класі та творчими досягненнями учнів, володіє методикою роботи з ансамблями різних складів.

Оцінка “добре”: (74-81: С). Здобувач обмежено володіє специфікою ансамблевого музикування, знає фундаментальні основи ансамблевої техніки.

Оцінка “задовільно”: (64-73: D). Здобувач в цілому розуміє особливості методики роботи у класах ансамблю, знає основну методичну літературу, вміє скласти план роботи з навчальними ансамблями, має навички читання партитури камерно-інструментальних творів.

Оцінка “задовільно”: (60-63: E). Здобувач недостатньо впевнено володіє особливостями ансамблевої взаємодії або помиляється у деяких деталях організації навчального процесу.

Оцінка “незадовільно”: (35-59: FX). Здобувач не розуміє специфіки навчальної роботи в ансамблевих класах, не знає основної методичної літератури з питань ансамблевої педагогіки, не вміє планувати роботу навчальних ансамблів.

Оцінка “незадовільно”: (1-34: F). Здобувач не має навичок аналізу ансамблевих творів.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів з особливими освітніми потребами.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

В межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів у відкритих майстер-класах як у якості виконавців, так і слухачів, самостійне ознайомлення з професійною літературою та аудіо-відео контентом, традиційними підходами та сучасними тенденціями у викладанні камерного ансамблю, а також відвідування найрізноманітніших культурно-мистецьких заходів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арсенічева Т.О. Соната для віолончелі і фортепіано В. Косенка та проблема традицій і новацій у виконавському тлумаченні твору.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87, К., 2010. С.29-41.
2. Арсенічева Т.О. Стилiстичнi параметри камерно-інструментальної творчості Юрія Іщенка.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 91. – Київ, 2010. С.168-177.
3. Арсенічева Т.О. Стилiсовий аспект камерно-інструментальної творчості Є. Станковича на прикладі тріо № 3 «Епілоги» //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.. 77. – Київ, 2008. С. 26-33.
4. Базіна Н.Ю. Українська скрипкова соната 20-30 років XX століття.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 67. К., 2008. С.307-319.
5. Базіна Н.Ю. Оновлення музичної мови української скрипкової сонати у XX столітті.// Науковий вісник ім. П.І. Чайковського: Вип. 82. К., 2009. С.103-110.
6. Базіна Н.Ю. Українська скрипкова соната у XX столітті (до проблеми оновлення музичної мови). Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. – К., 2010. С.41-53.
7. Басалаєва Є. Стилiстично-тембральний плюрастудлізм фортепіано в камерно-інструментальній творчості українських композиторів покоління 1960-х років: автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтв.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». – О., 2012. 20 с.
8. Басалаєва Є. Камерно-інструментальні ансамблі з фортепіано в музиці XX сторіччя і творчість українських композиторів генерації 1960-х років.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: Вип. 82. К., 2009. С.218-227.
9. Берегова О. Стилiвові тенденції в камерній музиці українських композиторів 80-90-х років XX сторіччя: ситуація постмодерну.//Українське музикознавство: Вип.29. – К.:НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2000. – С.103-108.
10. Боровик І. С.Прокоф'єв. Камерно - інструментальна творчість.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87.- Київ, 2010. С.136-141.
11. Боровик М. Сучасність в інструментальному ансамблі. // Проблеми української радянської музики. Статті. – Вип. 2. – К. ; Музична Україна, 1969. – С. 168-207.
12. Боровик М. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль . К. : Музична Україна, 1978. – 102 с.

13. Ващук О. Проблема духовно-естетичного виховання дітей-сиріт у контексті реформування системи освіти в Україні // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 74. – К., 2008. С. 13-21.
14. Ващук О.М. Пам'яті вчителя// Самуїл Дайч. Статті, матеріали, спогади./ Ред.-упор. А. Терещенко, Н. Кашкадамова, В. Коростельов, Л. Пагута (Яріш). – Дрогобич, 2008. С. 128-131.
15. Ващук О. М. Постать Ф. Якименка: нотатки творчої біографії.// Київське музикознавство. Вип. 13. К., 2004. С. 137-145.
16. Волкова Л. В. Українське фортепіанне тріо: питання виникнення, еволюції жанру, новітніх технологій, виконавства. Навчальний посібник. – Донецьк, 2013 – 98 с.
17. Водолеєва Н.В. Про архітектуру Сонати для віолончелі та фортепіано С. Прокоф'єва //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. – Київ, 2010. С. 142-152.
18. Гришко-Ратьковська Л.О. В.С. Косенко – професор Київської державної консерваторії імені П.І. Чайковського//Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. - Київ, 2010. С. 236-248.
19. Естетика і практика мистецької освіти: Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Збірник статей. (Редактор-упорядник О. Ващук). Вип.74. К., 2008. – 304 с.
20. Жукова О.А. Жанрова специфіка камерно-ансамблевих творів Ф. Пуленка і роль у них фортепіанної партії. //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.82, - Київ, 2009.С. 247-253.
21. Жукова О.А. Фортепіанна партія у творах Ф. Пуленка для камерного ансамблю //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. - ,Київ. – 2009. С.75-82.
22. Жукова О.А. Appoggiatura як елемент музичної тканини: частина мелодії чи прикраса? Виконавський аспект. // Українське музикознавство. Збірка статей. Вип. 45. К., 2019. С. 7-18.
23. Зав'ялова О. К. Віолончель у камерно-ансамблевій культурі України: Монографія. – К.: ІМФЄ ім. М.Т. Рильського НАМ України, 2009. – 256 с.
24. Зима Л. В. Жанр фортепіанного квінтету як історико-стильовий феномен: типологічний аспект. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата мистецтвознавства. – Одеса, 2014. – 17с.
25. Камерний ансамбль. Програма та методичні рекомендації для музичних вузів. // Укладачі Царевич І. С., Боровик І. Б., Гришко-Ратьковська Л.О. – К.: Центрмузінформ, 1996, - 28с.
26. Камерний ансамбль. Програма для середніх спеціальних музичних шкіл.// Укладач Т.Г.Шуп'яна. – К. : 1992. – 23с.
27. Камерний ансамбль. Навчальна програма. Освітній ступінь « Бакалавр». //Укладачі: Ващук О.М., Середенко А.М. К., 2020. - 50 с.
28. Камерний ансамбль. Навчальна програма. Освітній ступінь « Магістр» . //Укладачі:Ващук О.М., Середенко А.М. К.,- 2017. – 41с.
29. Камерний ансамбль. Робоча програма. // Укладач Гумецька Х.А. – Львів, 2006. – 28 с.
30. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика: наук. зб.: серія: Виконавське мистецтво/ ЛНМА ім. М. В. Лисенка. – Львів: «Сполом», 2011. – вип..25. – 420 с.
31. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика: наук. зб.: серія: Виконавське мистецтво/ ЛНМА ім. М. В. Лисенка. – Львів: «Сполом», 2013. – вип..31. – 340 с.
32. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера. Навч. посібник. – Львів.: Аз-Арт,, 2001. – 216 с.
33. Молчанова Т.О. З історії ансамблевого музикування: монографія. - Львів: «СПОЛОМ», 2005. – 160 с.
34. Молчанова Т.О. Мала енциклопедія піаніста-концертмейстера, артиста камерного ансамблю: науковий довідник. - Львів: «СПОЛОМ», 2013 – 288 с.

35. Моргунова Т. Вивчення української камерно-інструментальної музики у навчальному закладі.// Проблеми музичної освіти. Збірник наукових праць./ Київ, 2003. – С.162-171.
36. Моргунова Т.Л. Камерна музика П. Хіндемита у контексті художніх пошуків першої половини ХХ століття.// Теоретичні та практичні питання культурології. Зб. Наук. Ст.. Вип.Ш. – Запоріжжя., 2000 – С. 51-60.
37. Повзун Л.І. Історія камерних інструментальних ансамблевих жанрів: навчальний посібник до курсу «Методика викладання камерного ансамблю»/ Л.І. Повзун – Одеса: Астропринт, 2013. – 208 с.
38. Проблеми камерно-ансамблевого виконавства. Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. Ред. Басалаєва Є.О., Арсенічева Т.О. Вип. 87.–Київ, 2010.– 271 с.
39. Прохорчук М. Порівняльний аналіз виконавських інтерпретацій сонати Клода Дебюссі для скрипки та фортепіано. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. – К., 2010. С. 83-98.
40. Середенко А.М. К. Шимановський. Соната g-moll. Українське музикознавство: науково-методичний збірник. – Вип.29. – Київ, 2000. С. 227-236.
41. Середенко А.М. Камерно-інструментальна творчість К. Шимановського у контексті художньо-естетичних тенденцій доби. Проблеми сучасного мистецтва і культури. // Проблеми особистісної орієнтації педагогічного процесу. Збірник наукових праць. – Харків, 2000. С. 214-223.
42. Середенко А.М. Естетичні і стильові тенденції розвитку фортепіанного камерно-інструментального ансамблю в період Великої Вітчизняної війни//. Київське музикознавство: Збірник наукових статей – Вип. 30 – Київ, 2009. С. 242-252.
43. Сульдін С.Ю. Деякі проблеми музичної інтерпретації сонати № 9 для скрипки та фортепіано Л. ван Бетховена. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. Київ, 2010. С.116-136.
44. Суворовська Г.Л. Еволюція жанру в українській камерно-інструментальній музиці // Українське музикознавство: Респуб. міжвідом. наук.-метод. зб. - Вип. 26. – К.: АН України, 1991. – С. 146-154.
45. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків / Н.Харнонкурт. - Суми, «Собор» 2002 .– 181 с.
46. Царевич І.С. Післямова. З історії кафедри камерного ансамблю Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. К., 2010. С. 249-269.